

Borås, Parti af Stora Torget.

H. BORGSTEDTENS BOKH. BOKLÅN.

RikeNellson Del 1

Hans Nellson kom inte från stadens gamla borgarklass blev han stadens rikaste man. Men han var inte ensam i sitt slag, det fanns flera med liknande karriärer. Trots att han från början närmast skall ses som en almogehandlare, som kanske sökt sig till Borås av samma skäl som många andra knallar vid denna tid var han snart väl integrerad i stadens ledande i stadens ledande köpmanskretsar. Hans Nellson så hette han ursprungligen och föddes som ett av sju syskon i Kovra i Toraps socken år 1785. Fadern var bonde och det är föga troligt att hans någonsin gått i skola. Att läsa lärde han sig antagligen av föräldrar, äldre syskon eller genom självstudier. Troligen fick Hans som 12- till 15 åring följa med sin far på handelsresor där han antagligen gjorde sina första lärospån som handelsman. År 1814 flyttade han till Borås och där kallade han sig Nellson istället för Nilsson. Någon har sagt att detta namnbyte är det enda romantiska drag man finner hos Hans Nellson som förblev ogift hela livet. I Borås var Nellson möjligen redan före inflyttningen bekant med den duktige handlaren Hans Carl Carling, som hade inte mindre än 14 handelsbetjänter år 1817. Sannolikt har han här fått ekonomiskt understöd och hjälpts till viktiga affärskontakter i Borås, men också på andra håll särskilt i Göteborg. Nellsons nära förbindelse med familjen Carling fortsatte även sedan Hans Carl dött. Sonen Hans Daniel Carling blev en nära förtrogen med Nellson livet ut. Redan som gårdfarihandlare hade Nellson säkert samlat ett visst kapital, ett måste om man ska förstå om man skall förstå hur snabbt han kunde dra igång sin stora rörelse i Borås. Bara några få år i staden hade han alltså kommit upp i samma inkomstnivå som den gamle väletablerade handelsmannen Carling. I takt med inkomsterna steg hans anseende i staden och han återfinns till exempel bland initiativtagarna till Borås sparbank år 1831. Nellson drog sig, precis som så många andra i staden snart ur gårdfarihandeln. År 1819 hade han fem handelsbetjänter anställda och år 1822 bara tre. Nu blev han mer grosshandlare av den typ

som överallt i landets städer blev allt vanligare under denna tid. Han inriktade sig på att sälja textil till stadsköpmän i olika delar av landet, till och med ända upp till Övre Norrland. Antagligen sålde han också till en del gårdfarihandlare, varorna var främst bomullsvävnader men även linne, ylle och siden. Ett restlager vid hans död innehöll treskaftsväv, buldan, bolstervar, möbeltyg i olika färger, byxtyg med mera. En del av sina tyger hämtade Nellson från bygden, särskilt från Rydboholm när detta kom igång. Utländska tyger hämtade från Göteborg genom förmedling av Michael Simon, som han sedan år 1834 hade allt intimare affärsförbindelse med.

Nellson sålde oftast sina varor med kort kredit mot säkerhet. Av bevarade brev framgår att han måste ha varit en fruktad fodringsägare. Han godtog endast sjukdom eller andra vägande skäl för uppskov med betalningar. Några försök att, som Sven Erikson, ge sig in i textilproduktionen gjorde han aldrig. Vid sidan av sin handelsrörelse bedrev Nellson en omfattande utlåningsrörelse. Här inriktade han sig tydligen på en särskild nisch i kreditsystemet, där han inte så någon konkurrens från Borås sparbank, som han ju samtidigt stödde.

Särskilt viktig blev denna del av hans verksamhet sedan han hade upphört med grosshandeln i slutet av 1840-talet. I bouppteckningen vid hans död år 1856 finns 203 reverser på 3 200 riksdaler riksgälds i genomsnitt. Sammanlagt uppgick de utestående fodringarna till 650 000 riksdaler i samma mynt. En låntagare kunde ha flera lån, den störste gäldenären hade sålunda lånat sammanlagt 80 000 riksdaler fördelat på 11 reverser. De flesta låntagarna fanns i Borås, Sjuhäradsbygden och Göteborg i det senare fallet förmedlade av Warburg. Ett påfallande stor andel av låntagarna var ståndspersoner, många adelsmän eller ämbetsmän i staden. Både biskopen i Skara, en son till Boråsfärgaren Butsch och landshövdingen i Vänersborg tillhör dem som lånade pengar av Nellson. Nellsons försiktighet i lånerörelsen, hans val av klienter och krav på betryggande säkerhet innebar att verksamheten var tämligen riskfri och betydligt säkrare än handelsaffärerna. Nellson följde här uppenbarligen samma bana som många förläggare bland allmogen, de utvecklades ofta till byockrare.

Del 2 av RikeNellson kommer i morgondagens blogginlägg.